

Enkrat (za ambrozijo) ni nobenkrat

Besedilo: Zala Krajšek, Špela Jakoš in Simona Strgulc Krajšek

Precej ljudi ima konec poletja težave s senenim nahodom, ki ga povzroča pri nas vedno bolj razširjena invazivna tujerodna rastlina pelinolistna žvrklja ali ambrozija. Predvsem zaradi njene alergenosti je bila leta 2010 v Sloveniji sprejeta odredba, ki vsem imetnikom zemljišč zapoveduje odstranjevanje ambrozije na način, ki prepreči njeno cvetenje in razmnoževanje. Najučinkovitejše je ruvanje celih rastlin pred cvetenjem, zelo pogosto, predvsem na večjih površinah, pa se ambrozijo zatira s košnjo. Učinkovitost košnje smo preverile v raziskovalni nalogi, ki smo jo izdelale na Gimnaziji Šentvid.

Pelinolistna ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*) je v Evropo prišla iz Severne Amerike, in sicer kot slepi potnik med semeni žit in oljnic. Je enoletnica, ki zraste tudi več kot meter visoko. Ima pernatno deljene liste, ki so po obliki podobni listom navadnega pelina, a so po obeh straneh zeleni in imajo dlakave listne peclje. Moška socvetja so zelena, kimasta in se razvijajo na vseh poganjkih. Dobro so vidna tudi na vrhu obeh poganjkov rastline na fotografiji. V njih nastaja droben pelod, ki ga veter lahko prenaša več kot 100 kilometrov daleč. Ženski cvetovi so neopazni in prav tako zeleni. Razvijajo se v zalistjih, iz njih pa se razvijajo trdi enosemenski oreški. Vsaka rastlina lahko proizvede od nekaj 10 do nekaj 100 semen, ki so kaljiva presenetljivih 40 let.

Zanimalo nas je, kako enkratna košnja ambrozije pred cvetenjem vpliva na rast, cvetenje in razmnoževanje te rastline. Poskus smo izvedli poleti 2017. Junija smo v predmestju Ljubljane nabrali približno 250 rastlin ambrozije, jih posadili v osem cvetličnih korit po 25 rastlin in jih občasno zalivali. Slab mesec kasneje smo jih razdelili v štiri skupine. Rastline v dveh koritih smo postrigli nad prvim parom listov, v dveh nad drugim, v dveh nad tretjim, rastline v dveh koritih pa smo pustili nepostrigene in so služile za kontrolo. Nato smo dva meseca spremljali njihovo rast, cvetenje in razvoj semen.

Kot smo predvidevali, je propadlo največ rastlin, ki so bile pokošene najnižje, in sicer ena tretjina, presentljivo pa so se skoraj vse druge, višje košene rastline obdržale do konca poskusa. Preživele so tudi vse nepokošene rastline, ki so tudi zrasle

najvišje. Razlik v višini med skupinami pokošenih rastlin skoraj ni bilo. Ugotovili smo, da se je na postrizjenih rastlinah razvilo manj moških socvetij kot na nepostrizjenih. To pomeni, da s košnjo zmanjšamo tudi količino nastalega peloda. Izračunale smo, da so vse naše testne rastline do konca poskusa skupaj proizvedle kar 27 metrov moških socvetij, kar pomeni ogromno alergene peloda. Še dobro, da nobena od nas nima težav z alergijo na ambrozijo, saj naj bi le 10 pelodnih zrn na kubični meter zraka že lahko povzročilo alergijsko reakcijo.

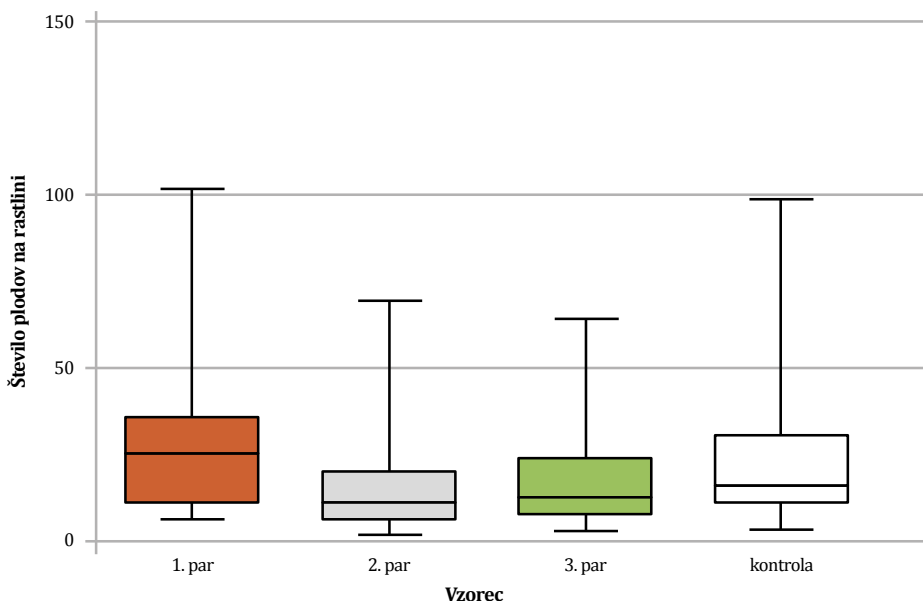
Zelo presenetljiv in nepričakovan rezultat poskusa je bil, da je na povprečni najnižje pokošeni rastlini zraslo več semen kot na nepokošeni rastlini. Skupno število semen na vseh nepokošenih rastlinah je bilo sicer večje, a to lahko pripišemo večjemu številu preživelih rastlin in ne količini semen na posamezni rastlini. Nizka košnja, ki zmanjša količino moških socvetij, spodbudi razvoj ženskih cvetov in semen. To je lahko posledica večje razvejenosti pokošenih rastlin, verjetno pa gre tudi za obrambni mehanizem, ki tej vrsti enoletnice pomaga preživeti.

Na podlagi rezultatov raziskave lahko brez težav zatrdimo, da enkrat za ambrozijo ni nobenkrat. S tem seveda mislimo na enkratno košnjo. Če želimo omejiti rast in cvetenje te alergene rastline, se je moramo lotiti bolj vztrajno. Prav zanimivo bi

Tudi rastline ambrozije, pokošene enkrat nad prvim parom listov, razvijajo cvetoče stranske poganjke. (foto: Simona Strgulc Krajšek)

bilo preveriti, kolikokratna košnja zadošča, da zanesljivo preprečimo cvetenje in razvoj semen. ☘

Število plodov pri testnih rastlinah na koncu poskusa. Od leve proti desni si sledijo rastline, od najnižje do najvišje postrizjenih, kontrola predstavlja nepostrigene rastline. Rastline, ki smo jih postrigli najnižje, nad prvim parom listov, so razvile več plodov kot višje pokošene in nepokošene rastline.